

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ: ΔΙΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Μπέρρυ Λαλιώτη

Επίκουρη Καθηγήτρια,

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Δημόσιας Διοίκησης, ΕΚΠΑ

Δομή Παρουσίασης

Α. ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΑΥΤΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Β. ΟΡΟΣΗΜΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Γ. ΜΙΑ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ, ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΠΟΥ ΔΙΕΠΕΙ ΤΙΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Δ. ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ε. ΒΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Σύντομη εισαγωγή στις δεξιότητες και τις συναφείς με αυτές έννοιες και πολιτικές-1

- ▶ Οι δεξιότητες ως έννοια που γίνεται αντιληπτή και προσεγγίζεται με τρόπο διαφορετικό από διαφορετικές επιστήμες (οικονομική επιστήμη, κοινωνιολογία, ψυχολογία)
- ▶ Πολυσημία του όρου «δεξιότητες» και σύνθετος και πολυδιάστατος ο χαρακτήρας των πολιτικών δεξιοτήτων
- ▶ Η δεξιότητα ως η ικανότητα εφαρμογής γνώσεων και αξιοποίησης τεχνογνωσίας για την εκπλήρωση εργασιών και την επίλυση προβλημάτων (Cedefop)
- ▶ Διάκριση ανάμεσα σε διάφορα είδη δεξιοτήτων (π.χ. τεχνικές, οριζόντιες, κ.ά.)

Σύντομη εισαγωγή στις δεξιότητες και τις συναφείς με αυτές έννοιες και πολιτικές-2

- ▶ Οι πολιτικές δεξιοτήτων ως πολιτικές, ανάμεσα στις κύριες στοχεύσεις των οποίων είναι η βελτίωση της ανάπτυξης και της αξιοποίησης των δεξιοτήτων των εργαζομένων και που αφορούν σε διάφορα, αν και αλληλοσυνδεόμενα, πεδία πολιτικής
- ▶ Γιατί θεωρείται σημαντική η επένδυση σε δεξιότητες;
- Θετικά αποτελέσματα τόσο σε μακρο- (π.χ. ενδυνάμωση της παραγωγικότητας, της καινοτομίας και εν γένει της οικονομικής ανάπτυξης) όσο και σε μικρο-επίπεδο (π.χ. ενίσχυση της απασχολησιμότητας και της ευημερίας των ατόμων)

Σύντομη εισαγωγή στις δεξιότητες και τις συναφείς με αυτές έννοιες και πολιτικές-3

- ▶ Ενίσχυση του ενδιαφέροντος για τις δεξιότητες και τις συναφείς με αυτές πολιτικές ιδίως μετά την οικονομική κρίση του 2008. Ποιοι οι λόγοι;
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων ως απάντηση σε σημαντικές προκλήσεις (π.χ. ψηφιοποίηση και «αναντιστοιχία δεξιοτήτων»)
- Η στροφή προς τη λεγόμενη evidence-based policy
- ▶ Τι σημαίνει «αναντιστοιχία δεξιοτήτων» και γιατί η αντιστοιχισι δεξιοτήτων θεωρείται σημαντική;
- Η ενίσχυση της σύνδεσης εκπαίδευσης-αγοράς εργασίας, ως μέσο άμβλυνσης των δραματικών συνεπειών της κρίσης και της λιτότητας

Σύντομη εισαγωγή στις δεξιότητες και τις συναφείς με αυτές έννοιες και πολιτικές-4

- ❑ Πηγή πολλαπλών οφελών, τόσο για τους ίδιους τους εργαζομένους όσο και για τις επιχειρήσεις και την ευρύτερη κοινωνία (π.χ. υψηλότερος βαθμός ικανοποίησης των εργαζομένων από την εργασία τους, επίτευξη υψηλότερης παραγωγικότητας, βελτιωμένες σχέσεις μεταξύ της εργοδοσίας και των ομάδων εκπροσώπησης των εργαζομένων)
- Αντιθέτως, η αναντιστοιχία δεξιοτήτων συναρτάται με πλήθος προβλημάτων (π.χ. έλλειψη ισορροπίας της αγοράς μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, υψηλός κίνδυνος παγίδευσης των εργαζομένων σε θέσεις εργασίας κατώτερες των προσόντων τους, πρόσθετα κόστη που συνδέονται με την αναγκαιότητα επανακατάρτισής τους, κ.ά.)

Σύντομη εισαγωγή στις δεξιότητες και τις συναφείς με αυτές έννοιες και πολιτικές-5

- ▶ Είναι δυνατή η πλήρης αντιστοίχιση δεξιοτήτων;
- ▶ Ποιες οι προβλέψεις για τη μελλοντική πορεία των δεξιοτήτων; Μεταξύ άλλων, ενίσχυση της πόλωσης, τάση προς περισσότερη αυτονομία και λιγότερη ρουτίνα στην εργασία, μεγαλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχουν η πληροφορική και η τεχνολογία, καθώς και μία μετατόπιση από «χειρωνακτικά» σε περισσότερο «διανοητικά» καθήκοντα.
- ▶ Η «διάγνωση δεξιοτήτων» ως μία στρατηγική και συστηματική διαδικασία (ή/και ως ένα σύνολο τέτοιων διαδικασιών) που αποσκοπεί στη μείωση (ή και την εξάλειψη) του χάσματος μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης δεξιοτήτων

Σύντομη εισαγωγή στις δεξιότητες και τις συναφείς με αυτές έννοιες και πολιτικές-6

- ▶ Γιατί είναι σημαντική; Π.χ. συνιστά στέρεη βάση για τη συστηματική ανάλυση των επιπτώσεων από τη συνέχιση παλαιότερων μοτίβων πολιτικής/ Παρέχει τη δυνατότητα εξέτασης διαφορετικών σεναρίων
- ▶ Από το 2008 και πέρα, τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκών θεσμών και οργανισμών όσο και σε επίπεδο των κρατών μελών της ΕΕ πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη πολιτικών δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης ή/και θεμελίωσης συστημάτων διάγνωσης δεξιοτήτων
- ▶ Ο ρόλος του Cedefop (Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης) και η πορεία προς μια ενιαία ευρωπαϊκή στρατηγική δεξιοτήτων

B. Ορόσημα στην ανάπτυξη των πολιτικών δεξιοτήτων στην Ελλάδα-1

- Διαχρονικά περιορισμένο το ενδιαφέρον για την ανάπτυξη πολιτικών δεξιοτήτων, με εξαίρεση εξελίξεις που έλαβαν χώρα στις δύο τελευταίες δεκαετίες.
- ❑ Πιθανές αιτίες για αυτό το περιορισμένο ενδιαφέρον: Π.χ. το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό αυτοαπασχόλησης, ο πολύ μεγάλος αριθμός μικρομεσαίων επιχειρήσεων, η σχετικά μικρή ζήτηση για τεχνικές δεξιότητες (τουλάχιστον στο παρελθόν)
- Επίσης, για χρόνια «αχαρτογράφητο» το πεδίο των δεξιοτήτων στην Ελλάδα. Το κομμάτι της ζήτησης, της προσφοράς και της ανάπτυξης δεξιοτήτων
- Παράλληλα, έμφαση στην ενίσχυση της προσφοράς εκπαίδευσης, ανεξαρτήτως των μεταβαλλόμενων αναγκών για δεξιότητες στην αγορά εργασίας

Ορόσημα στην ανάπτυξη των πολιτικών δεξιοτήτων στην Ελλάδα-2

- ▶ Προ του 2015–2016 και ιδίως της θεμελίωσης του λεγόμενου «Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας», υπό την αιγίδα του «Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ), αργά και δειλά βήματα (κυρίως όσον αφορά στη διάγνωση δεξιοτήτων)
- ▶ Ενδεικτική πρωτοβουλία προ του 2015–2016 που ελήφθη σε εθνικό επίπεδο: Ο Ν. 3191/2003, με αντικείμενο το «Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση» (ΕΣΣΕΕΚΑ). Ανάδειξη, μεταξύ άλλων, της αναγκαιότητας θεμελίωσης συστήματος διάγνωσης δεξιοτήτων, σε άμεση σύνδεση με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας

Ορόσημα στην ανάπτυξη των πολιτικών δεξιοτήτων στην Ελλάδα-3

- ❑ Ad hoc πρωτοβουλίες αναλάμβαναν φορείς, όπως εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων, ερευνητικά κέντρα, καθώς και ιδιωτικές εταιρείες.
- Επρόκειτο ωστόσο για ένα εν πολλοίς «αποκεντρωμένο» (και σε διαδικασία ανάπτυξης) σύστημα, όπως αντανάκλωνταν π.χ. στη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων σε «Τριμελείς Συμβουλευτικές Επιτροπές», οι οποίες είχαν δημιουργηθεί από τον «Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης» (ΟΕΕΚ)
- Σε γενικές γραμμές, τόσο ο διάλογος για τις δεξιότητες όσο και οι επακόλουθες πολιτικές παρεμβάσεις συνδέθηκαν, σε μεγάλο βαθμό, με τη συζήτηση και τις πρωτοβουλίες για τη δια βίου μάθηση, όπως και για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (με προτεραιότητα μάλιστα στην περιφερειακή και την τοπική τους διάσταση και κεντρικό ρόλο των τοπικών συνεργειών και των κοινωνικών εταίρων)

Ορόσημα στην ανάπτυξη των πολιτικών δεξιοτήτων στην Ελλάδα-4

- ▶ Έκδοση νομοθετημάτων κατά κανόνα από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, καθώς και από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
- ▶ Η ίδρυση του «Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας» (το 2016), υπό την αιγίδα του ΕΙΕΑΔ ακολούθησε σχέδιο δράσης που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έναν χρόνο πριν. Λειτουργία που υποστηριζόταν από επιχειρησιακό δίκτυο φορέων και οργανισμών
- Από το 2017 και πέρα, και με απώτερο στόχο την ενίσχυση του υφιστάμενου συστήματος διάγνωσης δεξιοτήτων, το Υπουργείο Εργασίας, από κοινού με το Cedefop, επιδόθηκε μάλιστα στη διαμόρφωση «οδικού χάρτη» προτεραιοτήτων και δράσεων για βελτίωση του Μηχανισμού.

Ορόσημα στην ανάπτυξη των πολιτικών δεξιοτήτων στην Ελλάδα-5

- ▶ Ο Ν. 4763/2020 και ο Ν. 4921/2022 έχουν ξεχωριστή θέση ανάμεσα στα νομοθετήματα που οδήγησαν τα τελευταία χρόνια στη διαμόρφωση του νέου θεσμικού τοπίου πολιτικών δεξιοτήτων.
- Στις καινοτομίες που εισήγαγε ο πρώτος νόμος περιλαμβάνονται η θέσπιση του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (εφεξής ΕΣΕΕΚ) και ο επανασχεδιασμός του ρυθμιστικού πλαισίου και των μορφών εισροών και εκροών της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με τη βελτίωση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας να αναφέρεται ως ένας από τους στόχους των εν λόγω ρυθμίσεων. Σύσταση, μεταξύ άλλων, των «Συμβουλίων Σύνδεσης με την Παραγωγή και την Αγορά Εργασίας» και των «Κλαδικών Συμβουλίων Δεξιοτήτων»

Ορόσημα στην ανάπτυξη των πολιτικών δεξιοτήτων στην Ελλάδα-6

- ▶ Σύμφωνα με τον Ν. 4921/2022, και στο πλαίσιο της νέας διακυβέρνησης του Εθνικού Συστήματος Ανάπτυξης Δεξιοτήτων, κεντρικό ρόλο στο πεδίο των πολιτικών δεξιοτήτων καλούνται να διαδραματίσουν σώματα όπως μια Κυβερνητική Επιτροπή αρμόδια για τον συντονισμό των Υπουργείων, των οργάνων και των φορέων που ασκούν πολιτική σε ζητήματα δεξιοτήτων, ένα Εθνικό Συμβούλιο Δεξιοτήτων Εργατικού Δυναμικού και μια Επιστημονική Επιτροπή Δεξιοτήτων Εργατικού Δυναμικού.
- ▶ Εξελίξεις που οφείλει κανείς να αποτιμήσει σε συνδυασμό με την κατάργηση του ΕΙΕΑΔ (με τον ίδιο νόμο), τον νέο ρόλο του ΟΑΕΔ (Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, νυν ΔΥΠΑ, Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης) και τη σύσταση της ΜΕΚΥ (Μονάδα Εμπειρογνομώνων Απασχόλησης και Κοινωνικής Ασφάλισης)

Ορόσημα στην ανάπτυξη των πολιτικών δεξιοτήτων στην Ελλάδα-7

- Σημαντικό το «Στρατηγικό Σχέδιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας» (2021) που συνέταξε το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, όπως και η δημοσίευση τον Ιούνιο του 2022 της «Στρατηγικής για την Αναβάθμιση των Δεξιοτήτων του Εργατικού Δυναμικού και τη Διασύνδεσή του με την Αγορά Εργασίας» από τη ΔΥΠΑ

Γ. Μια απόπειρα αποτίμησης των σχετικών παρεμβάσεων, με έμφαση στο θεσμικό τοπίο που διέπει τις δεξιότητες και τις πολιτικές δεξιοτήτων-1

- ▶ Ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση, τεχνική σκόπιμης δειγματοληψίας
- 14 ημιδομημένες συνεντεύξεις με: ένα (1) στέλεχος του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων· ένα (1) στέλεχος της ΔΥΠΑ· ένα (1) διευθυντικό στέλεχος του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ)· έξι (6) εκπροσώπους κοινωνικών εταίρων· πέντε (5) εμπειρογνώμονες-ειδικούς [εκ των οποίων δύο (2) συμμετέχουν και στη νεοσυσταθείσα Επιστημονική Επιτροπή Δεξιοτήτων].
- ▶ **Ενδεικτικά ευρήματα:**
- Στην πλειοψηφία τους, οι συνεντευξιαζόμενοι είχαν γνώση του υφιστάμενου θεσμικού-κανονιστικού πλαισίου πολιτικών δεξιοτήτων.

Μια απόπειρα αποτίμησης των σχετικών παρεμβάσεων, με έμφαση στο θεσμικό τοπίο που διέπει τις δεξιότητες και τις πολιτικές δεξιοτήτων-2

- ❑ Συναίνεση των συνεντευξιαζομένων ως προς το ότι, ιδίως από τη δεκαετία του 2010 και πέρα, σειρά μεταρρυθμιστικών βημάτων και τομών προς την κατεύθυνση της θέσπισης ενός θεσμικού-κανονιστικού πλαισίου
- ❑ Αναγνώριση ως σταθμού της ίδρυσης (το 2016) του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας, υπό την αιγίδα του ΕΙΕΑΔ
- ❑ Διαφωνία ωστόσο των συνεντευξιαζομένων αναφορικά με τη λογική και τα αποτελέσματα της πρόσφατης αναδόμησης του συστήματος διάγνωσης δεξιοτήτων και της υιοθέτησης μιας αρκετά διαφορετικής αρχιτεκτονικής [π.χ. η κατάργηση του ΕΙΕΑΔ, η άρση του προγενέστερου επιχειρησιακού δικτύου και η αφαίρεση του πεδίου των δεξιοτήτων από τις πολιτικές που ενέπιπταν στις αρμοδιότητες του Εθνικού Συμβουλίου Απασχόλησης (και στο οποίο οι κοινωνικοί εταίροι είχαν σημαντική παρουσία και λόγο)]

Μια απόπειρα αποτίμησης των σχετικών παρεμβάσεων, με έμφαση στο θεσμικό τοπίο που διέπει τις δεξιότητες και τις πολιτικές δεξιοτήτων-3

- ❑ Ιδίως μερική διαφοροποίηση μεταξύ των τοποθετήσεων εκπροσώπων κρατικών φορέων και των τοποθετήσεων των περισσότερων από τους εκπροσώπους των κοινωνικών εταίρων
- ❑ **Ανάδειξη πρόσθετων αδυναμιών του υφιστάμενου πλαισίου, όπως είναι:**
 - Μια αφαιρετικού τύπου περιγραφή των αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων φορέων, με τη συναίνεση, της πλειοψηφίας τουλάχιστον των συνεντευξιαζομένων, ως προς το ότι οι ρόλοι των εμπλεκόμενων στις πολιτικές δεξιοτήτων φορέων ήταν περισσότερο προδιαγεγραμμένοι στο προγενέστερο θεσμικό τοπίο
 - Ο βιαστικός σχεδιασμός από τη ΔΥΠΑ της στρατηγικής για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού και τη διασύνδεσή τους με την αγορά εργασίας

Μια απόπειρα αποτίμησης των σχετικών παρεμβάσεων, με έμφαση στο θεσμικό τοπίο που διέπει τις δεξιότητες και τις πολιτικές δεξιοτήτων-4

- ❑ Η συνέχιση της δυαρχίας, όπως αυτή αντανακλάται στον κομβικό ρόλο στο πεδίο τόσο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων όσο και του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων
- ❑ **Σειρά ενδεικτικών προτάσεων για τη βελτίωση του θεσμικού-κανονιστικού πλαισίου πολιτικών δεξιοτήτων:**
 - Η περαιτέρω εξειδίκευση των ρόλων των εμπλεκομένων στο πεδίο δεξιοτήτων (και στο σύστημα διάγνωσης δεξιοτήτων *per se*) φορέων
 - Η ενίσχυση της συμμετοχής στο σύστημα διάγνωσης δεξιοτήτων των Πανεπιστημίων και των Επιμελητηρίων
 - Η ενδυνάμωση του μηχανισμού διάγνωσης αναγκών σε κεντρικό/εθνικό επίπεδο (μέσω της επέκτασης των αρμοδιοτήτων του, της μεγαλύτερης αυτονομίας του και της ανάμειξης μεγαλύτερου αριθμού στελεχών)

Μια απόπειρα αποτίμησης των σχετικών παρεμβάσεων, με έμφαση στο θεσμικό τοπίο που διέπει τις δεξιότητες και τις πολιτικές δεξιοτήτων-5

- Η κατοχύρωση των περιφερειακών μηχανισμών διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας, η οποία, όπως αναφέρθηκε από ορισμένους συνεντευξιαζομενους, θεσμικά τουλάχιστον μοιάζει να τίθεται εν αμφιβόλω στην παρούσα φάση
- Η συστηματοποίηση και η μεγαλύτερη αξιοποίηση της σχετικής με τις δεξιότητες πληροφορίας σε τοπικό επίπεδο (κατ' αρχάς όμως σε επίπεδο Περιφέρειας), δίνοντας έμφαση στον στρατηγικό σχεδιασμό (λαμβάνοντας δηλαδή υπόψη το συγκριτικό πλεονέκτημα της κάθε Περιφέρειας και της κάθε τοπικής αγοράς εργασίας)
- Η ενίσχυση του βαθμού συμφωνίας του θεσμικού-κανονιστικού πλαισίου πολιτικών δεξιοτήτων, όπως και των πολιτικών δεξιοτήτων στο σύνολό τους, με την αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας, καθώς και με τη λογική που διέπει τη στρατηγική αυτή

Μια απόπειρα αποτίμησης των σχετικών παρεμβάσεων, με έμφαση στο θεσμικό τοπίο που διέπει τις δεξιότητες και τις πολιτικές δεξιοτήτων-6

- Η ενίσχυση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων στο πεδίο των πολιτικών δεξιοτήτων και της ανάμειξής τους στην ανατροφοδότηση του μηχανισμού διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας αναφορικά με τις δεξιότητες
- Η εκτενέστερη αξιοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης δεξιοτήτων σε τομείς, πέραν από εκείνους που συνδέονται με την ψηφιακή και την πράσινη οικονομία (π.χ. για τη σύνδεση του πρωτογενούς τομέα/αγροτικής επιχειρηματικότητας και του τουριστικού τομέα, τουλάχιστον σε μεγάλο αριθμό Περιφερειών)
- Η περαιτέρω αξιοποίηση του ερευνητικού και επιστημονικού έργου/της σχετικής με τις δεξιότητες τεχνογνωσίας φορέων, όπως είναι ινστιτούτα των κοινωνικών εταίρων, πανεπιστημιακά ιδρύματα και τμήματα, αλλά και ανεξάρτητοι επιστήμονες-εμπειρογνώμονες

Μια απόπειρα αποτίμησης των σχετικών παρεμβάσεων, με έμφαση στο θεσμικό τοπίο που διέπει τις δεξιότητες και τις πολιτικές δεξιοτήτων-7

- Η προσπάθεια/υιοθέτηση ρυθμίσεων για την αμοιβαία συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, με στόχο την επίτευξη συναίνεσης αναφορικά με τις πολιτικές δεξιοτήτων

Δ. Ορισμένα γενικά συμπεράσματα-1

- Τα πολλαπλά οφέλη από τη μελέτη των δεξιοτήτων και των πολιτικών δεξιοτήτων
- Τα βήματα προόδου που έχουν εν γένει επιτευχθεί, αν και με καθυστέρηση, στο πεδίο των πολιτικών δεξιοτήτων στην Ελλάδα και ο ρόλος-κλειδί μιας συνεχιζόμενης προσπάθειας εξευρωπαϊσμού του σχετικού πεδίου
- Οι παλινωδίες και οι αντιφάσεις στις εισηχθείσες μεταρρυθμίσεις, με έκφραση σαφούς ανησυχίας για την κατεύθυνση ορισμένων από τις αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν, όπως είναι η κατάργηση του ΕΙΕΑΔ

Ορισμένα γενικά συμπεράσματα-2

- Σε γενικές γραμμές, πολλά από τα ευρήματα επαναλαμβάνουν (δυστυχώς) διαπιστώσεις και παρατηρήσεις στις οποίες είχε καταλήξει, μεταξύ άλλων, και πρότερη προσπάθεια επισκόπησης του συστήματος διάγνωσης δεξιοτήτων, καθώς και η διαμόρφωση «οδικού χάρτη» προτεραιοτήτων και δράσεων για βελτίωση του μηχανισμού διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας.
- Η «θετική» βέβαια ανάγνωση είναι πως τα περιθώρια για την, από τούδε και στο εξής, βελτίωση του σχεδιασμού και της υλοποίησης πολιτικών δεξιοτήτων παραμένουν, παρά τις όποιες καθυστερήσεις και παλινωδίες, σημαντικά.
- Εν κατακλείδι, προς μια εθνική στρατηγική δεξιοτήτων μετά πολλών εμποδίων και ολίγων (δικαιολογημένα θα έλεγε κανείς) επιταγών

Ε. Βασική βιβλιογραφία-1

- ▶ Λαλιώτη, Β. (2019α), *Μηχανισμοί διάγνωσης δεξιοτήτων: Μια επισκόπηση*, Σειρά: Διάγνωση Αναγκών, Αθήνα: ΕΙΕΑΔ, σελ. 63.
- ▶ Λαλιώτη, Β. (2019β), *Στρατηγικές δεξιοτήτων: Αναζητώντας τις βασικές αρχές και τα δομικά συστατικά τους*, Σειρά: Διάγνωση Αναγκών, Αθήνα: ΕΙΕΑΔ, σελ. 51.
- ▶ Λαλιώτη, Β. (2021), *Αξιολόγηση πολιτικών δεξιοτήτων: Μέθοδοι και τεχνικές*, Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, σελ. 88.
- ▶ Λαλιώτη, Β. (υπό δημοσίευση), *Μελέτη αποτίμησης επιπτώσεων πολιτικών δεξιοτήτων εκ μέρους των συνδικαλιστικών οργανώσεων εκπροσώπησης των επιχειρήσεων*, Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, σελ. 59.